

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM CHO TRẺ 4-5 TUỔI TẠI TRƯỜNG MẦM NON

Nguyễn Thị Hồng Thắm
Trường Đại học Trà Vinh
Email: hongtham1224@gmail.com

Tóm tắt: Từ kết quả nghiên cứu đề tài “Tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi tại Trường Mầm non Hương Dương, thành phố Mỹ Tho, tỉnh Tiền Giang”. Bài viết chỉ trình bày một số vấn đề lý luận rút ra từ kết quả nghiên cứu trên.

Từ khóa: Tổ chức hoạt động trải nghiệm, trẻ 4-5 tuổi, Trường Mầm non.

SOME THEORETICAL ISSUES ON ORGANIZING EXPERIENTIAL ACTIVITIES FOR 4-5 YEAR OLD CHILDREN AT KINDERGARTEN

Nguyen Thi Hong Tham
Tra Vinh University
Email: hongtham1224@gmail.com

Abstract: From the research results of the topic “Organizing experiential activities for 4-5 year old children at Huong Duong Kindergarten, My Tho city, Tien Giang province”. The article only presents some theoretical issues drawn from the above research results.

Keywords: Organizing experiential activities, 4-5 year old children, Kindergarten.

Nhận bài: 10/05/2025

Phản biện: 15/06/2025

Duyệt đăng: 20/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hoạt động trải nghiệm (HĐTN) là một hình thức giáo dục quan trọng giúp trẻ phát triển niềm say mê khám phá, lĩnh hội kiến thức, hình thành kỹ năng và cảm xúc tích cực. Không chỉ giúp trẻ hiểu ý nghĩa của lao động, biết sáng tạo, trân trọng sản phẩm và yêu quý người lao động, HĐTN còn đóng vai trò then chốt trong việc phát triển toàn diện các mặt đức, trí, thể, mỹ – nền tảng nhân cách của con người hiện đại.

Ở độ tuổi 4–5 tuổi – giai đoạn chuyển tiếp quan trọng từ mẫu giáo bé sang mẫu giáo lớn – trẻ có nhu cầu học hỏi mạnh mẽ và bắt đầu tiếp thu các giá trị sống để hình thành nhân cách, phát triển kỹ năng ứng xử phù hợp với nhiều hoàn cảnh. Trong giáo dục mầm non, việc tổ chức HĐTN đóng vai trò thiết yếu để trẻ phát triển qua giao tiếp, học tập và vui chơi. Đây là công cụ hiệu quả để giáo dục toàn diện các mặt: thể chất, nhận thức, ngôn ngữ, tình cảm – xã hội và thẩm mỹ.

Giáo viên mầm non giữ vai trò tổ chức, định hướng và tạo điều kiện cho trẻ tham gia HĐTN. Theo phương pháp “lấy trẻ làm trung tâm”, giáo viên cần khuyến khích trẻ khám phá thế giới bằng nhiều giác quan, đặt trọng tâm vào cách trẻ học hơn là nội dung học. Khi trẻ được tham gia tích cực vào trải nghiệm, trẻ sẽ hứng thú và chủ động hơn trong quá trình học tập.

Từ những lý do trên, tác giả đã thực hiện nghiên cứu đề tài “Tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4–5 tuổi tại Trường Mầm non Hương Dương, thành phố Mỹ Tho, tỉnh Tiền Giang” nhằm góp phần làm rõ một số vấn đề lý luận và thực tiễn trong việc tổ chức HĐTN cho trẻ mẫu giáo.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non

Trải nghiệm là quá trình cá nhân tiếp xúc và tương tác với sự vật, hiện tượng trong môi trường xung quanh, đồng thời vận dụng vốn kinh nghiệm cùng các giác quan để giải quyết một vấn đề cụ thể. Qua quá trình này, cá nhân tích lũy kiến thức, kỹ năng và hình thành thái độ, tình cảm nhất định.

Hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non là quá trình trẻ tham gia hoạt động thực tiễn trong cuộc sống với các sự vật, hiện tượng, con người và tương tác xã hội, dưới sự định hướng của xã hội. Quá trình này dựa trên sự vận động tích cực của não bộ, các giác quan, hệ thần kinh, thân thể và hành vi ngôn ngữ của trẻ, giúp trẻ có được những nhận thức và cảm xúc chính xác về các thuộc tính, tính chất của sự vật, hiện tượng và con người trong môi trường sống. Từ đó, trẻ hình thành và phát triển vốn sống, kinh nghiệm vật lý, xã hội, đồng thời khám phá và phát huy các khả năng, năng lực tiềm ẩn của bản thân.

Trong quá trình giáo dục tại trường mầm non, trẻ được tham gia với vai trò là chủ thể tích cực trong nhiều dạng hoạt động khác nhau như: hoạt động học, hoạt động vui chơi, các ngày hội, ngày lễ, hoạt động ngoài trời... theo chế độ sinh hoạt hàng ngày. Về bản chất, mỗi dạng hoạt động này đều mang tính trải nghiệm, chứa đựng các yếu tố trải nghiệm. Việc tổ chức các hoạt động này đều nhằm giúp trẻ phát triển kiến thức và củng cố kỹ năng thông qua quá trình tham gia, sử dụng vốn kiến thức và kỹ năng sẵn có.

HĐTN trong trường mầm non là hoạt động được tổ chức có mục đích và kế hoạch bởi nhà giáo dục. Thông qua các hoạt động này, trẻ được thực hành thực tiễn với các sự vật, hiện tượng và con người; trẻ trải nghiệm, tìm tòi, khám phá môi trường xung quanh dưới nhiều hình thức khác nhau, nhờ đó tích lũy kinh nghiệm và phát triển toàn diện.

2.2. Tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ mầm non

Tổ chức HĐTN cho trẻ mầm non nhằm giúp trẻ phát triển sự tự tin, khám phá và học hỏi thông qua kinh nghiệm thực tế. Hoạt động này cung cấp cho trẻ cơ hội phát triển tư duy, sáng tạo và kỹ năng xã hội quan trọng trong quá trình trưởng thành.

Để tổ chức HĐTN hiệu quả, giáo viên cần đáp ứng nhu cầu khám phá, hứng thú và sự phát triển của trẻ bằng cách:

- Hiểu rõ nhu cầu phát triển của trẻ.
- Chuẩn bị và tổ chức các HĐTN phù hợp.
- Tạo cơ hội cho trẻ tham gia, khám phá thông qua việc cung cấp đồ chơi, đồ dùng phù hợp.
- Quan sát và tương tác tích cực, theo dõi quá trình trải nghiệm của trẻ.
- Đánh giá kết quả và cải tiến các HĐTN sau mỗi lần tổ chức.

HĐTN trong trường mầm non bao gồm: thực hành, làm thí nghiệm, tham gia dã ngoại, khám phá thiên nhiên, tạo điều kiện để trẻ tiếp xúc trực tiếp, được “đi” và “làm”, thay vì chỉ “nhìn” và “nghe”.

2.3. Nội dung của việc tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non

2.3.1. Đặc điểm tâm lý của trẻ 4-5 tuổi

Trẻ 4-5 tuổi đã có khả năng vận động tinh và vận

động thô tốt để làm các công việc tự phục vụ như đi lên xuống cầu thang, rửa tay, lau mặt... và thực hiện các hoạt động ở trường lớp như vẽ tranh, cắt hình, xé dán...

Trẻ 4-5 tuổi, hoạt động vui chơi đã phát triển tới mức hoàn thiện, do trẻ đã tích lũy được vốn sống nhờ tiếp xúc hàng ngày với thế giới đồ vật, giao tiếp rộng rãi với thế giới xung quanh, vì vậy trẻ có thể tự lựa chọn chủ đề chơi, vai chơi bạn chơi và tự nghĩ ra cách chơi các trò chơi khác nhau.

Khả năng quan sát của trẻ phát triển, trẻ không chỉ tập trung vào số lượng của đối tượng quan sát mà còn chú ý đến các chi tiết, dấu hiệu, thuộc tính của đối tượng. Trẻ 4-5 tuổi đã có khả năng duy trì chú ý có chủ định, có thể tập trung chú ý để làm các công việc được giao trong một thời gian dài, đặc biệt trong các hoạt động tạo ra sản phẩm như vẽ, nặn... Tư duy trực quan hình tượng phát triển mạnh mẽ và chiếm ưu thế. Nhờ có sự phát triển ngôn ngữ, ở lứa tuổi này đã xuất hiện loại tư duy trừu tượng. Khả năng tưởng tượng của trẻ 4-5 tuổi rất phong phú.

Ngôn ngữ của trẻ đã khá tốt song vẫn gắn liền với sự vật hiện tượng đang xảy ra trước mắt trẻ. Đến cuối độ tuổi, trẻ sử dụng được các câu nói phức tạp, có sự kết nối giữa tình huống hiện tại với quá khứ. Các câu nói của trẻ đã được mở rộng. Các câu nói của trẻ ngày càng được mở rộng, có trật tự hơn, mặc dù cấu trúc còn chưa hoàn thiện. Trẻ đã biết điều chỉnh câu nói cho phù hợp đặc điểm người nghe, trẻ biết sử dụng ngôn ngữ để giải quyết những suy luận phức tạp hơn. Điều này giúp trẻ tự tin, tò mò và mong muốn được hiểu biết nhiều hơn, câu hỏi của trẻ cũng tăng dần lên, trẻ dễ dàng nói chuyện với bạn và thích biểu đạt ý tưởng mong muốn của mình bằng lời nói.

Trẻ đã biết thiết lập rộng rãi mối quan hệ với bạn trong quá trình chơi. Đến cuối độ tuổi trẻ biết liên kết các trò chơi. Ở lứa tuổi này động cơ xã hội bắt đầu chiếm vị trí ngày càng lớn. Trẻ đã hiểu hành vi của mình đem lại lợi ích cho người khác và bắt đầu thực hiện công việc vì người khác và theo sáng kiến của mình.

2.3.2. Lập kế hoạch hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non

Lập kế hoạch HĐTN là việc xây dựng chương trình khung cho các hoạt động, cần đảm bảo tính

hệ thống, sự nhất quán và tránh trùng lặp. Việc lập kế hoạch cần có sự chỉ đạo sát sao, thống nhất từ nhà trường, bắt đầu từ kế hoạch năm học của Hiệu trưởng, kế hoạch chuyên môn của Phó hiệu trưởng đến kế hoạch giáo dục cụ thể của giáo viên.

Ngoài ra, kế hoạch còn phải thể hiện rõ các điều kiện về nguồn lực và phân công nhiệm vụ cho các bộ phận liên quan trong công tác quản lý và triển khai thực hiện. Khi xây dựng kế hoạch, cần căn cứ vào điều kiện thực tiễn của địa phương, môi trường bên trong và bên ngoài nhà trường, cũng như điều kiện thực tế của trường và lớp học.

Chương trình HĐTN phải thể hiện nội dung và hướng tới mục tiêu trải nghiệm cho trẻ. Kế hoạch cần có tính xuyên suốt, không dồn ép và phù hợp hài hòa với các hoạt động chung của nhà trường. Cần xây dựng một chương trình chung cho toàn trường, với mức độ, nội dung và yêu cầu khác nhau đối với từng loại hoạt động, từng lứa tuổi và nhóm lớp.

Để thực hiện HĐTN, giáo viên cần xây dựng các kế hoạch: kế hoạch năm học, kế hoạch sự kiện tháng, kế hoạch hoạt động theo tuần và kế hoạch hoạt động theo ngày. Các kế hoạch này có mối quan hệ trực tiếp, chi phối lẫn nhau, nên cần thiết kế lộ trình và tiến độ thực hiện phù hợp trong suốt năm học.

Cán bộ quản lý (CBQL) phải chỉ đạo và kiểm tra giáo viên trong việc thực hiện các nội dung HĐTN thông qua xây dựng và phát triển chương trình, chuẩn bị, tổ chức các hoạt động trải nghiệm và đánh giá kết quả của trẻ. Nội dung cần đảm bảo phù hợp, cân đối với các hoạt động của trường, giúp trẻ rèn luyện kỹ năng cần thiết và hình thành phẩm chất đạo đức.

2.3.2. Nội dung hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non

Nội dung hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non cần dựa trên mục tiêu của từng lĩnh vực trong chương trình giáo dục mầm non hiện hành. Trẻ ở độ tuổi này đã có vốn kinh nghiệm nhất định, do đó nội dung trải nghiệm được xây dựng trên nền tảng những gì trẻ đã biết và có thể làm, nhằm củng cố kiến thức cũ và tiếp thu kiến thức mới.

Giáo viên có thể tổ chức các hình thức hoạt động như học, chơi, tham quan, lễ hội... phù hợp

với chủ đề và sự kiện trong năm. Đồng thời, tăng cường hoạt động nhóm nhỏ để trẻ giao tiếp, tương tác và làm việc cùng nhau.

Khi tổ chức nội dung trải nghiệm, cần đảm bảo sự thống nhất với chương trình giáo dục mầm non và sự tham gia của trẻ. Trẻ có thể lựa chọn chủ đề, hoạt động trải nghiệm và bàn bạc nội dung cùng giáo viên. Hoạt động trải nghiệm cần đầy đủ 4 giai đoạn, trong đó giai đoạn trải nghiệm thực tế giúp trẻ thao tác, quan sát và phát hiện mối quan hệ giữa các đối tượng. Sự tương tác tích cực của trẻ với môi trường, bạn bè và đồ vật rất quan trọng để trẻ học tập và tích lũy kinh nghiệm.

Căn cứ vào các chủ đề giáo dục trong trường mầm non, có thể tổ chức các nội dung trải nghiệm sau:

Trải nghiệm với hiện tượng tự nhiên và thiên nhiên vô sinh: Khám phá thời tiết và các hiện tượng tự nhiên như ánh sáng, nắng, nhiệt độ, mây, mưa, gió, sấm, chớp, bão; dấu hiệu mùa xuân; làm thí nghiệm đơn giản với nước, ánh sáng, nhiệt độ và sự thay đổi trong tự nhiên/mùa.

Trải nghiệm với thế giới thực vật: Khám phá sự sống và phát triển của các loài thực vật như cây hoa, cây cối, rau củ quả; chủ đề “Cây cần gì để sống?”, “Sự nảy mầm của hạt”; hoạt động chăm sóc cây xanh, vườn rau, làm vườn.

Trải nghiệm với thế giới động vật: Khám phá sự sống, phát triển của các loài động vật: tên gọi, đặc điểm, ích lợi, sinh sản; các con vật sống trong môi trường khác nhau; thí nghiệm “Cá cần môi trường nước để sống”, “Vòng đời con bướm, con ếch”; chăm sóc vật nuôi; tìm kiếm dấu hiệu sự sống trong không khí, dưới mặt đất như tổ, dấu tích, hốc cây, hốc đất.

Trải nghiệm với thế giới đồ vật do con người tạo ra: Hoạt động lắp ghép xây dựng về thế giới đồ vật và không gian hình khối; khám phá các viên gạch; sử dụng nguyên vật liệu mở để làm đồ dùng, đồ chơi.

Trải nghiệm với môi trường xã hội: Quan sát sự thay đổi trong lớp học, trường, khu vực trong các dịp ngày hội, lễ; trải nghiệm làng nghề truyền thống; đóng vai nghệ nhân chế biến món ăn, cắm hoa trang trí; lao động trong thiên nhiên; tham quan di tích văn hóa lịch sử, danh lam thắng cảnh; thực hiện các hoạt động thiện nguyện vì

cộng đồng; làm vệ sinh môi trường, dọn dẹp thiên nhiên. GV có thể chuẩn bị cho trẻ túi đựng rác, găng tay ni lông để thu nhặt rác thải, giúp trẻ nhận biết vật thu nhặt thuộc thiên nhiên hay nhân tạo và có thể tái sử dụng làm đồ dùng, đồ chơi.

2.3.3. Quy trình tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non

Hoạt động theo hướng trải nghiệm cho trẻ gồm bốn giai đoạn:

* **Giai đoạn 1:** trải nghiệm thực tế Trẻ được tham gia trực tiếp vào hoạt động do GV tổ chức theo các chủ đề, các sự kiện có liên quan trực tiếp đến cuộc sống hàng ngày.

* **Giai đoạn 2:** chia sẻ kinh nghiệm. Kinh nghiệm thu được của trẻ cần được chia sẻ với người khác thì mới được khắc sâu, được ghi nhận, điều chỉnh, chính xác hóa và từ đó đọng lại dấu ấn cảm xúc tốt đẹp.

* **Giai đoạn 3:** rút ra kinh nghiệm cho bản thân. Trẻ học được kiến thức và kinh nghiệm mới, tạo ra những hiểu biết mới. Những kiến thức kinh nghiệm trẻ đúc kết dựa trên việc phân tích, đánh giá kinh nghiệm có được qua các giai đoạn trước đó.

* **Giai đoạn 4:** vận dụng kinh nghiệm vào cuộc sống. Trẻ sử dụng những kiến thức và kinh nghiệm vừa mới lĩnh hội vào các bối cảnh hoặc sự việc mới và kinh nghiệm cứ thế tạo ra, hiểu biết và kinh nghiệm của trẻ ngày càng được nâng cao.

2.4. Phương pháp hoạt động trải nghiệm cho trẻ ở trường mầm non

Phương pháp tổ chức HĐTN ở trường mầm non rất đa dạng và phong phú, có sự phối hợp giữa phương pháp giáo dục với phương pháp dạy học, có những phương pháp HĐTN như:

2.4.1. Phương pháp thực hành – trải nghiệm

Nội dung: Trẻ trực tiếp tham gia vào hoạt động thực tế để áp dụng kiến thức, kỹ năng đã học. Qua hoạt động, trẻ tự rút ra kinh nghiệm, bài học riêng cho mình.

Ý nghĩa: Giúp trẻ hình thành và củng cố kiến thức, kỹ năng qua thực hành, tăng khả năng tự chủ và sáng tạo.

Ví dụ: Trẻ trồng cây, làm đồ thủ công, nấu ăn đơn giản...

2.4.2. Phương pháp trò chuyện

Nội dung: Giáo viên dùng lời nói để trao đổi,

truyền đạt thông tin, kiến thức liên quan đến hoạt động trải nghiệm. Qua đó, giáo viên cũng đánh giá hiểu biết, năng lực và sở thích của trẻ để điều chỉnh nội dung phù hợp.

Ý nghĩa: Phát triển ngôn ngữ, tư duy của trẻ; giúp trẻ mở rộng vốn hiểu biết, cảm nhận sâu sắc hơn về nội dung trải nghiệm.

Ví dụ: Trò chuyện về đặc điểm các loài hoa trong vườn, hỏi đáp về cảm nhận khi chơi trò chơi...

2.4.3. Phương pháp trực quan – minh họa

Nội dung: Sử dụng các phương tiện trực quan như tranh ảnh, đồ vật thật, mô hình, hoặc hành động mẫu để trẻ quan sát, học theo.

Ý nghĩa: Giúp trẻ dễ tiếp thu, ghi nhớ lâu, phát triển các giác quan và khả năng quan sát tinh tế.

Ví dụ: Giáo viên làm mẫu cách gấp giấy, cho trẻ xem tranh ảnh các loại động vật, dùng mô hình các phương tiện giao thông.

2.4.4. Phương pháp nêu gương đánh giá

Nội dung: Giáo viên biểu dương, khen ngợi, động viên các hành vi, việc làm tốt của trẻ; đồng thời giới thiệu các tấm gương điển hình để trẻ học tập và noi theo.

Ý nghĩa: Khuyến khích trẻ tích cực tham gia hoạt động, hình thành thái độ, hành vi tốt trong cuộc sống và học tập.

Ví dụ: Khen trẻ biết giúp bạn, giới thiệu trẻ có ý thức bảo vệ môi trường trong lớp...

2.4.5. Phương pháp giải quyết vấn đề

Nội dung: Giáo viên đưa ra các tình huống hoặc câu hỏi có vấn đề để trẻ suy nghĩ, phân tích và tìm cách giải quyết. Trẻ sẽ trao đổi ý kiến, thử nghiệm và rút ra kết luận.

Ý nghĩa: Phát triển tư duy phản biện, sáng tạo, kỹ năng xử lý tình huống, giúp trẻ hình thành năng lực thực hành, vận dụng kiến thức.

Ví dụ: Đặt câu hỏi “Nếu cây trong vườn bị sâu bệnh thì chúng ta nên làm gì?”, hay “Làm sao để giữ an toàn khi sang đường?”

2.4.6. Phương pháp thảo luận nhóm

Nội dung: Trẻ được chia thành các nhóm nhỏ để trao đổi, bàn bạc về một chủ đề hoặc nhiệm vụ được giao. Qua thảo luận, trẻ học cách hợp tác, lắng nghe, chia sẻ ý kiến và cùng nhau hoàn thành nhiệm vụ.

Ý nghĩa: Phát triển kỹ năng giao tiếp, tư duy

tập thể, khả năng hợp tác và giải quyết vấn đề nhóm.

Ví dụ: Thảo luận về việc lựa chọn nguyên liệu để làm một món ăn đơn giản, hoặc cách tổ chức một trò chơi trong lớp.

2.4.7. Phương pháp trò chơi

Nội dung: Giáo viên tổ chức các trò chơi có nội dung lồng ghép kiến thức và kỹ năng học tập phù hợp với chủ đề trải nghiệm. Trò chơi giúp trẻ hứng thú, tăng sự tích cực, chủ động và sáng tạo.

Ý nghĩa: Trò chơi là hình thức giáo dục hiệu quả giúp phát triển toàn diện về thể chất, tinh thần, thái độ và kỹ năng xã hội của trẻ.

Ví dụ: Trò chơi “Ghép hình”, trò chơi “Đi tìm kho báu”, hoặc các trò chơi vận động phát triển thể chất và phối hợp tay, mắt.

III. KẾT LUẬN

Bài viết đã trình bày cơ sở lý luận về tổ chức hoạt động trải nghiệm (HĐTN) cho trẻ 4-5 tuổi trong trường mầm non; đã phân tích cụ thể một số khái niệm, nội dung, quy trình tổ chức, các phương pháp... Đây sẽ là cơ sở khoa học để tiến hành khảo sát thực trạng, phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non như nhận thức, năng lực của giáo viên, môi trường giáo dục của nhà trường, cơ sở vật chất. Từ đó đề xuất các biện pháp tổ chức HĐTN cho trẻ 4-5 tuổi tại trường mầm non Hướng Dương, thành phố Mỹ Tho một cách khả thi và hiệu quả. Tất cả vấn đề trên sẽ được tác giả trình bày ở bài viết tiếp theo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Quốc Hội (2016), Luật trẻ em.
- [2] Bộ GD&ĐT Chương trình GDMN kèm theo Thông tư 17/2009/TT-BGDDT, được sửa đổi bổ sung lần thứ 1 theo Thông tư 28/2016/TT-BGDDT ban hành ngày 30/12/2016 và bổ sung sửa đổi bổ sung lần thứ 2 tại Thông tư 51/2020/TT-BGDDT ban hành ngày 31/12/2020
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), Điều lệ trường mầm non.
- [5] Bộ giáo dục và đào tạo (2021), Quy định về quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống và hoạt động giáo dục ngoài giờ chính khóa.